

DE BIBLIOTHEEK VAN DE TOEKOMST: DEEL 2

TEKST Ruben Arnaerts, Pulse Transitienetwerk

Het traject *Transitie- & toekomstdromen* is een pilotproject en een samenwerking tussen LINC vzw, Pulse Transitienetwerk en medewerkers van de openbare bibliotheken van Antwerpen. Het vatte aan begin 2022 en geeft in acht goedgevulde bijeenkomsten de noden, wensen, ambities en dromen van bibliotheekmedewerkers over de toekomst en de transitie binnen en buiten de muren van de Antwerpse bibliotheken vorm.

Bibliotheken zijn de plaatsen bij uitstek waar samenleving en cultuur elkaar op een laagdrempelige manier ontmoeten. Thema's als meerstemmigheid en duurzaamheid (gebaseerd op de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties: Sustainable Development Goals of SDG's) vormen de rode draad door dit traject, dat op maat van de deelnemers geboetseerd werd en participatief vorm krijgt.

BIBLIOTHEEK ALS KENNISCENTRUM EN KATALYSATOR VOOR SDG'S

In deel 1 van deze reeks ontdekten we het traject door de ogen van Eveline Potters (diensthoofd Bibliotheek Driehoek Ekeren), Mieke Van Geel (programmameerder Antwerpse Openbare Bibliotheken) en Jan De Vocht (diensthoofd Bibliotheek Berchem). In dit tweede deel werpen we met hen een blik op de toekomst van het traject en de bibliotheek.

Hoe kijken jullie naar het vervolg van dit traject en bij uitbreiding de toekomst van de bibliotheek?

Eveline: Meerstemmigheid praktiseren: hoe realiseren we echte participatie? Dit traject is een uitnodiging om meer samen te werken met de lokale economie. De bibliotheek, in het bijzonder haar collectie en activiteiten, is een uitermate geschikt kennisdeelform voor de SDG's.

Jan: Bibliotheken zijn van oudsher kenniscentra, die bezoekers naar een collectie vol informatie leiden. We kunnen een veel actievere rol opnemen in dat verhaal, met daarbij een open en kritische blik op onze onmiddellijke omgeving en de samenleving in het geheel. Ik wil de wendbaarheid van bezoekers ondersteunen en verbeteren waar mogelijk. Dat voelt als een positieve maatschappelijke uitdaging.

Hoe kan ik de best mogelijke bibliotheek zijn voor Antwerpenaren en hoe kan onze bibliotheek burgers helpen om beter hun weg te vinden in de complexe samenleving die een stad is? Door de eigen positie goed te kennen en een beter begrip te krijgen van de uitdagingen waar mensen dagelijks mee geconfronteerd worden. Het 'waarom', dat door dit traject een duidelijkere vorm krijgt, doet ook het beseft over het belang van bibliotheken in de maatschappij groeien.

Mieke: Als beleidsmedewerker voel ik de behoefte om SDG's te koppelen aan het beleidsplan en daarbij duidelijke keuzes te maken en doelgericht te werken. Als we kritisch naar de samenleving kijken en die proberen te ondersteunen, hoe gaan we dan als bibliotheek actief in debat? Door bewuster onze collectie aan te kopen en nog meer in te zetten op bewustmaking over bepaalde thema's. Sensibiliseren zit in het bewust programmeren. Dat aanbod kan dan vrijblijvend leiden tot het activeren van burgers. Maar we hoeven het niet te ver te zoeken: kleine ingrepen kunnen al een groot verschil maken.

Zo zijn taal en geletterdheid belangrijke thema's in het beleidsplan. Leesbevordering draagt bij aan het behalen van meerdere SDG's, zoals het bestrijden van armoede en ongelijkheid, en het stimuleren van onderwijs en informatie.

De rol van de bibliotheek blijft solide, maar thema's die het maatschappelijk debat kleuren, beïnvloeden ook ons en onze werking. In die zin moet de bibliotheek wendbaar blijven en continue de houding tot het maatschappelijk debat heroverwegen.

Met een inspirerend uitzicht over de stad paste de groep op de tweede dag al meteen de SDG's toe op de context van de bibliotheek.

Bij het verfrissende Stormkop clusterde de groep mogelijke acties en maakten ze een prioriteitenoefening.

De verschuiving naar de 'doorgaande leeslijn' als theoretisch concept is in die zin een grote uitdaging, want daarin moeten vele belanghebbenden meegetrokken worden. Nieuwe standaarden implementeren is geen evidentie, het vergt inspanningen van alle betrokkenen.

DEBAT EN DIALOOG FACILITEREN

Hoe zou de implementatie van een mogelijke actie er in de praktijk kunnen uitzien?

Eveline: In het algemeen ervaar ik een gebrek aan een langetermijnvisie. We nemen als openbare bibliotheken veel initiatief, maar dat is onvoldoende zichtbaar. Als Antwerpenaren mogen we daar meer over stoeven. In mijn dagelijkse werking sta ik nu meer stil bij de SDG's. Het valt op dat medewerkers en klanten niet altijd vertrouwd zijn met de SDG's. Elke keer opnieuw ze eraan herinneren en ze ervan doordrenken, stap voor stap, lijkt me de enige manier om vooruitgang te boeken. Het is in ons eigen voordeel om het belang ervan te blijven benadrukken en verkondigen. Ook binnen de stad lijkt er veel goede wil te zijn, maar het blijft een complex probleem. We moeten afstappen van het eilanddenken. Samenwerking met de lokale overheid lijkt me belangrijk, maar buurtinitiatieven ook. Als bibliotheek zijn we een kennisdeelplatform en dat moeten we op alle mogelijke manieren uitdragen door continu in te zetten op alle aspecten van onze werking (thema's, omgang met mensen, reglement, leensysteem) en linken te leggen met maatschappelijk, actuele thema's.

Mieke: Ik voel ook een sterke behoefte om linken te leggen met andere sectoren zoals sport, onderwijs en cultuur. Hoe kunnen we elkaar domeinoverschrijvend versterken? Buiten de eigen bubbel van bedrijf 'Talentontwikkeling en vrijetijdsbeleving' stappen, opent nieuwe mogelijkheden.

Jan: Tegelijkertijd zie ik ook veel kansen: middenveldorganisaties die rond verwante uitdagingen werken en soms ook worstelen met hun standpunt over maatschappelijke dilemma's. Betere

samenwerking met meer burgerinitiatieven biedt veel potentieel. Kleine ingrepen met onmiddellijk effect op de buurt worden vaak nog te weinig gedragen door andere actoren in het netwerk errond (zoals lokale overheid, bibliotheek, burgers of andere middenveldorganisaties).

Eveline: Misschien staan we als bibliotheek niet genoeg open voor zo'n initiatieven? Misschien moeten we zelf meer de hand reiken en ons netwerk actief proberen te verbreden? Meer interactie met de buurt en het lokale, en het stadsweefsel versterken, is iets waar we nog veel meer in kunnen investeren.

Mieke: Die witruimte tussen bibliotheken en lokale initiatieven zorgt nog voor schroom. Het is niet de rol van de bibliotheek om resultaten of uitkomsten te beïnvloeden, maar wel om het debat open te trekken.

Eveline: In de toekomst hoop ik op meer tips, tricks en tools om zowel medewerkers als publiek te engageren en te overtuigen van het belang van duurzaamheid. Terwijl een visie belangrijk is voor de medewerkers als houvast, moet elke bibliotheek ook eigen accenten kunnen leggen en inspelen op lokale trends op bijvoorbeeld cultureel en socio-economisch vlak in de nabije omgeving. De sterkte van het netwerk van Antwerpse bibliotheken kan dat ondersteunen.

Iedereen mee

Door het belang van duurzaamheid en de rol die de bibliotheek daarin kan spelen in de verf te zetten voor alle belanghebbenden, zowel personeel, stadsbestuur als publiek en vrijwilligers, kunnen we een betekenisvol verschil maken. De groep weet alvast wat hen te doen staat en timmert verder aan de bibliotheek van de toekomst. ■■

Voor meer informatie over dit traject kun je terecht bij Linc vzw (info@linc-vzw.be) en Pulse Transitienetwerk (info@pulsenetwerk.be of pulsenetwerk.be/trajectopmaat).